

Aandachtige lezer *Het Laatste Nieuws* ontdekt Grote Trap in Denderbelle (O)

DOMINIQUE VERBELEN & WOUTER FAVEYTS (BAHC)

Op 25 december 2010 leest François De Smedt uit Denderbelle (O) in *Het Laatste Nieuws* 'Vogelspotters op zoek naar wilde kerstkalkoen in Nederland'. Het bericht verhaalt over een Grote Trap *Otis tarda* die op kerstdag vogelend Nederland op de sneeuwbenen bracht toen deze dwaalgast opdook in Zeeland. De vogel was daags voordien voor het eerst gespot in Groesbeek (Gelderland). Op 27 december kijkt François door zijn raam in Denderbelle en ziet op het achterliggende rapenveld langsheen de Bermenstraat een grote vogel lopen. Hij haalt zijn vrouw erbij en meldt haar dat dat een Grote Trap is. Niet dat François een doorwinterd ornitholoog is, maar hij herkent de vogel meteen aan de hand van de foto die hij enkele dagen eerder in zijn krant had gezien. De vrouw vertoont enige scep-

sis, aangezien het krantenbericht eveneens meldde dat de laatste waarneming van een Grote Trap in België al dateerde uit 1987. Wat zou zo'n zeldzame vogel daar dan op een Denderbels rapenveld lopen doen? François is echter zeker.

Guido Doms, die in Sint-Gillis-Dendermonde woont, heeft een groot paard en een klein digitaal foto toestel. Elke avond komt hij zijn paard voeren op de weide die grenst aan het rapenveld. Wanneer Guido om 16 u ter plaatse komt, wijst François hem meteen op de aanwezigheid van de vogel. 'Dat is een Grote Trap' zegt François. 'Zeer zeldzaam'. Zoals beloofd, komt Guido op 28 december terug met zijn 'kodakske' en maakt hij de eerste bewijsfoto's. Omdat de kwaliteit te wensen overlaat, keert hij op 30 december terug. De vogel zit er nog steeds

en kan tot op ca. 15 m benaderd worden alvorens hij op de wieken gaat richting Dendermonde, achternagezeten door een ganse rits Zwarte Kraaien *Corvus corone*. Daarna wordt de Grote Trap hier niet meer gespot.

Guido, niet ontevreden over zijn digitale prestatie, contacteert op zijn beurt *Het Laatste Nieuws*. Op 4 januari 2011 kopt de Dendermondse streekeditie 'Vogelliefhebber spot zeldzame Grote Trap'. Dominique Verbelen pikt 's ochtends dit bericht op en probeert Guido Doms meteen te traceren. Dat valt echter zwaar tegen. De inlichtingendienst van Belgacom kan geen nadere info over deze persoon verschaffen en ook een belmarathon naar alle Domsen uit Sint-Gillis-Dendermonde en omgeving levert geen concreet spoor op. Uiteindelijk krijgt hij

DENDERBELLE

Vogelliefhebber spot zeldzame 'Grote Trap'

Guido Doms kon het dier fotograferen. Foto Marc Goossens

De zeldzame Grote Trap. Repro Goossens

Guido Doms uit Sint-Gillis-Dendermonde heeft een 'Grote Trap' gespot in Denderbelle. Dat is een grote, zware loopvogel die ook kan vliegen. «Hij is uitzonderlijk in onze contreien te spotten», weet Doms.

In grote delen van Europa is het dier verdwenen. Tegenwoordig komt de Grote Trap alleen nog voor in de uitgestrekte landbouwgebieden en steppen van Oost-Europa, Spanje en Portugal. Maar de voorbije dagen werd de zeldzame vogel ook enkele keren in onze contreien waargenomen. Op 24 december werd hij voor het eerst ge-

spot, in het Nederlandse Groesbeek. Op kerstdag werd hij dan weer opgemerkt in Zeeland, waar op basis van gedetailleerde foto's vastgesteld werd dat het om hetzelfde jonge mannetje als daags tevoren ging. Op 28 december kwam er dan een melding binnen uit het Limburgse Peer. «Deze week was het mijn beurt», vertelt Guido Doms. «De vogel zat op een lap grond naast het weiland in de Bermenstraat in Denderbelle, waar mijn paarden staan. Toen ik die ging verzorgen, zag ik de vogel zitten. Een heel groot dier, van bijna een meter groot.» Hoewel de Grote Trap enorm schuw is, kon

Doms hem toch vrij dicht benaderen en fotograferen. «Zelfs in de lucht», zegt de man trots. «Met zo'n twee meter spanwijdte van de vleugels, was dat een fantastisch zicht.» Volgens het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (dat zich over de betrouwbaarheid van vogelwaarnemingen uitspreekt) was het van 1987 geleden dat de soort in België vastgesteld werd. In heel de twintigste eeuw zijn er maar twaalf waarnemingen in België erkend geraakt, waarvan negen in Vlaanderen. Helaas voor andere vogelliefhebbers is de uitzonderlijke vogel ondertussen alweer gaan vliegen. (DND/GVV)

Guido Doms poseert fier met zijn klein digitaal toestel waarmee hij de eerste Belgische Grote Trap *Otis tarda* sinds 1987 fotografeerde (*Het Laatste Nieuws*, 4 januari 2011)

een GSM-nummer te pakken via Marc Goossens, de fotograaf van *Het Laatste Nieuws* die van Guido een foto had genomen voor het voornoemde krantenbericht. Het volgend telefoongesprek laat geen twijfel bestaan: Guido had een Grote Trap gezien ('Groot dat dat is als dat vliegt, meneer!'), het beest had er vier dagen gezeten maar was nu al enige tijd spoorloos. Om alle twijfel weg te werken, mailt hij even later enkele foto's door waarvan enkele op www.waarnemingen.be worden gepost. Vogelend Vlaanderen verkeert in shock. Een batterij technuten gaat aan de slag met de geposte foto's en komt tot volgende conclusie: 'De brandpuntsafstand staat volgens de exif op 13 mm. Dat is dus super breedhoek. Als je een Grote Trap zo beeldvullend wilt op 13 mm, dan moet je er op minder dan twee meter van staan (misschien zelfs nog minder). Als je dan kijkt naar de specificaties van de gebruikte camera, een Samsung L 700, dan gaat de brandpuntsafstand van 35-105 mm. Hoe kan je dan aan 13 mm geraken in de exif? Bovendien staat de datuminstelling 11 maanden verkeerd. Toch allemaal wat raar!' Het vermoeden als zouden de doorgestuurde foto's het photoshop-product zijn van een flauwe grappenmaker, leeft bij enkele critici behoorlijk hard.

Intussen krijgt het verhaal nog een verrassende wending wanneer op www.waarnemingen.be een melding binnenloopt van Brecht en Mark Alderweireldt. Zij hadden al op 26 december 2010 - daags na de Zeelandwaarnemingen en de dag voor de ontdekking in Denderbelle - een Grote Trap opgestoten op de hoek van de Bosheidestraat en de Nederbroekstraat in Heusden (O), 50 km ten zuidwesten van de laatste waarnemingsplek in Rilland (Zeeland) en 20 km ten oosten van het Denderbelse rapenveld. Er konden geen foto's worden gemaakt maar de beschrijving is sluitend. Het gevoel als zouden we deze kerstkip alsnog te pakken krijgen, blijft leven. Op 12 februari 2011 is het raak. Johan Helpers merkt kort voor de middag de Grote Trap op in een weiland nabij de Bellestraat, opnieuw in Denderbelle, op de grens met Lebbeke (O). De vogel blijft de ganse dag aanwezig en verplaatst zich 's avonds naar een open akkerblok iets zuidelijker. Ook op 13 februari 2011 laat de Grote Trap zich hier door een internationaal gezelschap bekijken. In aanwezigheid van een VTM camera-ploeg nadert een handvol mensen de trap tot ca. 250 m. Te dicht, zo beslist de vogel, en hij zet het op een vliegen. Even later wordt de Grote Trap door Wim Declercq teruggevonden in de Baardegemstraat, grazend op een weiland. Na enkele minuten vliegt hij zonder duidelijke aanleiding weer

weg en wordt die dag niet meer teruggevonden. Zoekacties de volgende dagen leveren niets op, tot Johan Helpers op 21 februari 2011 van op de fiets de vogel opnieuw opstoot op een akker nabij de Bellestraat. Op 24 februari 2011 duikt de Trap weer op langsheen de Bermenstraat, de plek waar hij op 27 december 2010 voor het eerst werd gezien door François De Smedt. De vogel blijft tot tenminste 4 maart 2011 in de omgeving aanwezig.

Geslacht en leeftijdsbepaling

Op basis van foto's werd in Nederland bepaald dat de vogel een onvolwassen mannetje was (Ebels *et al* 2011). Ook in België werd de Grote Trap veelvuldig gefotografeerd. Deze foto's tonen o.a. de volle, dikke bovennek, die door Cramp & Simmons (1980) als een typisch kenmerk voor mannetjes wordt aangehaald. Alonso *et al* (2006) beschrijven hoe de dikte van de nek vooral toeneemt met de partiële rui naar het zomerkleed. Deze rui vindt plaats tussen december en april. De nek wordt naar het broedseizoen toe geleidelijk aan witter op de voorhals. Dit contrast verhoogt naarmate de vogel ouder wordt. Ook de nek wordt dikker, de baardveren worden langer en de borstband dieper en meer uitgebreid rosbriin. Het volledig adulte patroon wordt pas bereikt in het achtste levensjaar. De baardveren ontwikkelen zich jaarlijks tegen de baltsperiode: de groei ervan start vanaf december, tegen april zijn ze volgroeid en ze verdwijnen in juli-augustus. Begin maart was er bij de Denderbelse vogel nog geen spoor van een bleke voorhals, de lengte van

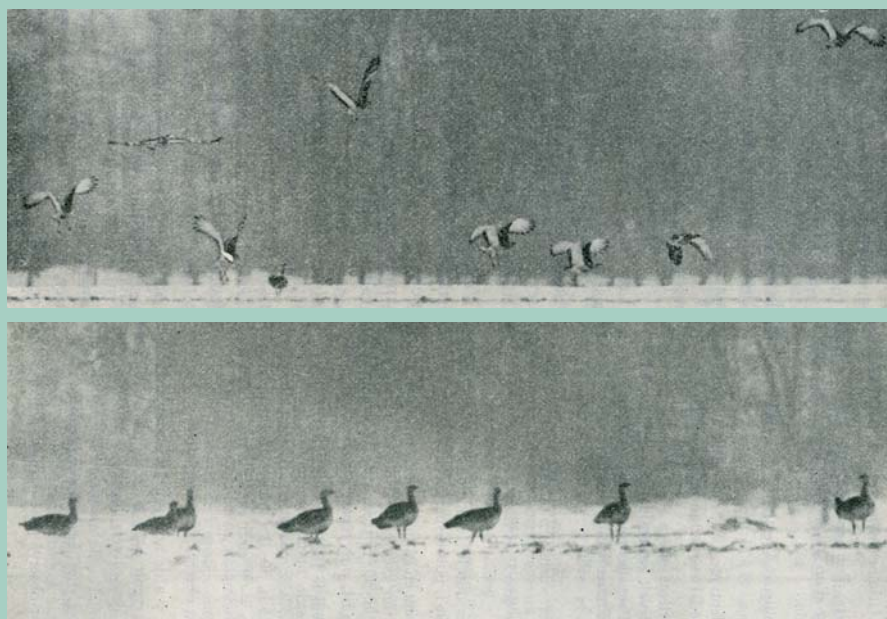
hals- en borstveren was nog niet toegenomen en er was ook nog geen aanzet van baardveren. De vaalgrijze kleur van de voorhals, het volledig ontbreken van baardveren en de smalle, nog niet geheel doorlopende rosse nekband zonder vlekking op de voorhals, wijzen alle op een mannetje uit de eerste leeftijdsklasse zoals voorgesteld door Alonso *et al*, een vogel jonger dan twee jaar dus. Dit wordt verder aangetoond door een erg gesleten en puntige, juveniele buitenste handpen. Mannetjes vertonen in hun eerste levensjaren sterke gelijkenis met vrouwtjes, maar de foto's van de Belgische Grote Trap tonen een hoge snavel, een uitgebreid wit vleugelpaneel en brede zwarte bandering op de tertials (die bij vrouwtjes smaller is, zodat de bovendelen in zijn geheel veel nauwer gebandeerd zijn).

Winter 2010-2011

De voorbije winter dook een aantal Grote Trappen op ten westen van de reguliere broedgebieden. Het gros van deze waarnemingen komt uit Duitsland. Op 19 december 2010 werd een gezenderd mannetje gefotografeerd bij Landkreis Braunschweig (Nedersaksen). Bij Eschede (eveneens in de Duitse deelstaat Nedersaksen) werd op 29 december 2010 een geringd exemplaar dood aangetroffen onder een stroomleiding. Meest opvallend was de geringde vogel die van 31 december 2010-02 januari 2011 verbleef op het eilandje Neuwerk (Hamburg). Dit eilandje hoort bij Hamburg maar ligt aan de monding van de Elbe in de Waddenzee, ten noordwesten van Cuxhaven. Nog op 2 januari 2011 werd een

Vanuit de wagen kon dit immatuur mannetje Grote Trap *Otis tarda* soms dicht worden benaderd, grazend op een rapenveld of tussen de maïsstoppen (Foto: Johan Buckens).

De eerste foto's ooit van Grote Trappen *Otis tarda* in het veld in België: een historisch document (scans foto's A. Dobrowski, uit Joiris et al 1963)

Eentje uit de oude doos

In de winter 1963-1964 werden in Vlaanderen 26 Grote Trappen opgemerkt. Een opmerkelijke groep van 16 mannetjes verbleef tussen 9 februari en 7 maart 1963 in de regio Beigem-Perk-Londerzeel (VB). Op 5 maart 1963 kon één exemplaar uit deze groep worden gevangen in Londerzeel. De groep foerageerde geregeld op ca. 200 meter van de dichtstbijzijnde bewoning en kon worden benaderd tot op ca. 150 meter. Twee keer gingen de Trappen vliegen toen een Buizerd *Buteo buteo* overvloog (Joiris et al 1963). Opmerkelijk: ook de Grote Trap van Denderbelle ging (o.a. op 27 februari 2011) herhaaldelijk op de wieken voor een laag overvliegende Buizerd. De foto's die A. Dobrowski van de Beigemse vogels kon nemen, zijn - voor zover bekend - de eerste die ooit in België werden gemaakt van levende vogels in het veld.

overvliegend mannetje gefotografeerd net ten zuiden van Hollenstedt (Harburg). De kans dat het hier om het exemplaar van Neuwerk gaat, is niet denkbeeldig aangezien beide locaties 'slechts' op ca. 100 km van elkaar liggen. Op 6 januari 2011 werd in Wadelheim (Noordrijn-Westfalen), op amper 25 km van de Nederlandse grens, een verzwakt, geringd immatuur wijfje opgehaapt. Dit exemplaar werd voor revalidatie overgebracht naar een wildpark. In Polen verbleef rond 16 januari 2011 een exemplaar gedurende vijf dagen op een akker nabij Gizyn en op 11 februari 2011 werd een wijfje gefotografeerd in Kłopot (in de provincie Lubuskie), nabij de Duitse grens. Voor zover bekend ging het in beide gevallen om ongeringde exemplaren. Twee waarnemingen dus in het westen van Polen, waar de soort broedde tot ca. 1980. Sinds 1990 is Grote Trap ook in Polen een dwaalgast geworden, met amper zeven gevallen. Het laatste aanvaarde geval dateert van 2005, toen een adult mannetje werd gevonden in Mazowsze (pers. med. T. Stawarczyk). Samen met de vogel van Nederland en België, werden de voorbije winter dus minstens vijf (maximaal acht) exemplaren opgemerkt ten westen van het normale verspreidingsgebied. Verder was er op 28 december 2010 in Peer (L) ook een melding van een vliegend exemplaar (Herman Poorters, zie www.waarnemingen.be), wat al tot een stijging van de 'trappenkoorts' zorgde bij de Vlaamse vogelkijkers.

Dominique Verbelen

Status in België

In de periode 1800-1949 werden er in België 55 gevallen (206 exemplaren) aanvaard. Na 1950 volgden nog elf meldingen

(38 exemplaren). De laatst aanvaarde gevallen dateren intussen al uit 1987: twee onvolwassen mannetjes te Retie/Arendonk (Antwerpen) van 28 januari tot 10 februari 1987 en een tweede kalenderjaar mannetje te Wijchmaal (Vlaams-Brabant) van 7 tot 14 februari 1987.

De soort is momenteel in België erg zeldzaam. Dat is ooit wel anders geweest. Tot halverwege de 20ste eeuw werden Grote Trappen met enige regelmaat opgemerkt in de winterperiode. De oudste melding dateert van vóór 1300, toen de soort opdook in een middeleeuws verhaal over Sint-Veerle. *'Sinte Pharaïldis (of Veerle) was al oud. Een akker van haar was met tarwe bezaaid, en op een winterse dag vond ze een kudde wilde trapganzen op haar akker. Ze temde de vogels, dreef ze met haar stok naar huis en gaf hen onderdak in een stal. Ze liet niet toe dat er iemand ook maar één van de ganzen zou dooddoen. Doch op zekere dag, terwijl Pharaïldis naar de kerk was, was er toch een onverlaat die het aandurfde één van de ganzen te slachten. Toen Pharaïldis de volgende dag naar de stal ging en de vogels wilde laten weggaan, werd ze dadelijk gewaar dat er één ontbrak. Zij onderzocht de zaak en via een kind kwam zij te weten wat er was gebeurd. Zij liet de pluimen en beenderen die nog te vinden waren, verzamelen, waardoor 'den voghel gheheel ende levende gheworden is'. En Pharaïldis dreef hem mee met de andere vogels naar de weide zoals ze gewoon was.'* Dit intrigerende heiligenverhaal wijst er mogelijk op dat er in de Middeleeuwen in Vlaanderen wel eens Grote Trappen voorkwamen. Waar het verhaal zich afspeelt, is niet volledig duidelijk. Volgens sommige bronnen werd dit verhaal opgetekend in Steenokkerzeel

(Vlaams-Brabant), waarvan Sint-Veerle de patroonheilige is (Camerlinck 1998, Degraeve 1998), andere bronnen houden het op Gent. Pharaïldis is ook patrones van Gent en haar relikwie werd in 754 vanuit Bruay (nabij Valenciennes) overgebracht naar de Sint-Baafsabdij in Gent, wat een intense vereringcultus inluidde. Sint-Veerle wordt vaak afgebeeld met een Trap onder de arm. Navaag leert dat noch in Vlaanderen, noch in Wallonië ooit beenderresten werden gevonden tijdens archeologische opgravingen (pers. med. A. Eryvynck, W. Van Neer).

In de 17de eeuw verschijnt de soort opnieuw, o.a. als afbeelding op het schilderij 'Orpheus omringd door dieren' van het atelier van Frans Snyders (1579-1657), een leerling van Pieter Breughel de Jongere. Vanaf ca. 1840 worden Grote Trappen gemeld in elk decennium van de 19de eeuw, goed voor 35 exemplaren, verdeeld over alle provincies behalve West-Vlaanderen. Oost-Vlaanderen scoort het best met 23 vogels. Uitschieter: een groep van 14 exemplaren te Temse op 19 november 1887. In de 20ste eeuw werden in totaal 176 Grote Trappen gemeld in Vlaanderen, verspreid over alle provincies. Oost-Vlaanderen leidt opnieuw de trappendans met 68 exemplaren, het overgrote deel in het noorden van de provincie. Antwerpen volgt op de tweede plek (met 48 exemplaren). In West-Vlaanderen werden slechts drie vogels gemeld. In de 20ste eeuw springen vooral de jaren '20 en '30 in het oog, met resp. 60 en 61 exemplaren. De jaren '20 leverden het hoogste aantal waarnemingen op (elf) terwijl de jaren '30 tekenen voor de grootste groep die ooit in België werd gemeld: 50 exemplaren in november 1937 gedurende twee

Grote Trappen zijn 'mega' en trekken dan ook veel volk. De Denderbelse Grote Trap werd getwicht door enkele honderden vogelaars uit binnen- en buitenland (Foto: Koen Lepla)

à drie dagen gezien zijn in Kieldrecht (O) en Saeftinghe (NI). De op één na grootste groep telde 30 vogels te Tongeren (L) in de winter 1923-24. Opmerkelijk is dat er geen Vlaamse meldingen zijn voor de jaren '40 en '50, terwijl de drie daaropvolgende decennia resp. 26, 2 en 7 exemplaren opleverden. De gevallen vanaf 1978-79 worden in belangrijke mate toegeschreven aan vogels afkomstig van een reïntroductieproject in voormalig Oost-Duitsland. De link tussen dit project en België werd aangetoond door de melding van een geringde Oost-Duitse vogel te Merbes-le-Château (Henegouwen) op 21 januari 1979. De uitgeputte vogel, een derdekalerjaars vrouwtje, werd gevangen en op 4 maart 1979 terug vrijgelaten in

Barchem (Gelderland) in Nederland, samen met drie Nederlandse lotgenoten. Deze Grote Trap was als eerstejaars op 25 juli 1977 geringd en losgelaten te Zerbst in Oost-Duitsland (van den Berg 1979, De Smet 2004). Het overgrote deel van de vroegere waarnemingen in Vlaanderen komt uit de maanden november tot maart. Buiten deze maanden zijn er slechts drie gevallen (twee in oktober en één in april) (De Smet 2004).

Conform de tijdsgeest werden vroeger nogal wat exemplaren geschoten. Dergelijke grote vogels oefenden een sterke aantrekkingskracht uit op geweerdragers. Heel wat info kon dan ook worden teruggevonden in de notulen van oude taxidermisten, in de tijd-

schriften *Chasse et Pêche, Journal des Chasseurs* en *Royal Saint Hubert Club de Belgique*. Minstens 31 ex. werden in België geschoten. In maart 1963 werd voor het laatst een Grote Trap geschoten in Nieuwerkerken (Limburg) (De Smet 2004). Drie keer werd een vogel levend gevangen en (vaak lange tijd) als gekortwiekte neerhofvogel gehouden.

Status in Europa

De Grote Trap heeft in Europa een lange traditie als dwaalgast. In de 18de eeuw broedde de soort nog in Nederland en in de eerste helft van de 20ste eeuw waren er nog broedpogingen van ongepaarde vrouwtjes. Een laatste nest met twee eieren werd

Grote Trap *Otis tarda* (Foto: Koen Lepla)

De Grote Trap *Otis tarda* van Denderbelle vloog doorgaans op vanaf 250 meter. Ook voor een Buizerd ging hij vliegen. Voor een overvliegende helikopter drukte de vogel zich (Foto: Ignaas Robbe)

gevonden in 1948 in Castricum (Noord-Holland). Net als in België werd de soort er een steeds zeldzamere invasiegast die meestal verscheen tijdens strenge winters. Voor de periode 1945-1996 werden in Nederland 126 gevallen aanvaard. Het geografische patroon voor deze periode toont dat de helft van de gevallen uit de oostelijke, aan Duitsland grenzende provincies kwam. De laatste grote invasie dateert er uit de winter 1978-1979, toen er 125 vogels werden gemeld. Een aantal Grote Trappen in de jaren '70-'80 was afkomstig van het eerder vermelde Oost-Duitse herintroductieproject, wat onder andere bleek uit de geringe schuwheid van de vogels (van den Berg & Bosman 1999). In de 21ste eeuw was er totnogtoe alleen de waarneming van een in Brandenburg (Duitsland) uitgezet exemplaar, voorzien van halszender en roze kleurring. Deze Grote Trap dook in december 2004 op bij Beltrum (Gelderland). De vogel was verzwakt, werd gevangen en teruggebracht naar Duitsland (Van IJzendoorn 1979, van der Vliet *et al.* 2005). Voor Nederland ligt er één mogelijke, niet eerder gepubliceerde archeologische vondst voor. Tijdens onderzoek in 1994 aan de dierlijke resten van het kasteel Huis ter Kleef in Haarlem, werd een bijna complete wervel gevonden die door Kinie Esser en Rik Maliepaard met enig voorbehoud werden toegeschreven aan Grote Trap. De grachtvulling waarin de wervel werd aangetroffen dateert op basis van het daarin aangetroffen aardewerk uit 1250-1575 met een piek aan materiaal uit de periode 1400-1425 (Esser

1994). Dit zou de enige archeologische vondst uit Nederland zijn (pers. med. K. Esser). Aangezien de onderzoekers zelf aangeven dat de determinatie onzeker is, dringt zich een nadere analyse van deze wervel op. De situatie in Duitsland buiten de gekende broedgebieden is moeilijk te achterhalen, omdat de soort er niet wordt geregistreerd door de zeldzaamhedencommissie en er blijkbaar geen overzicht van het aantal gevallen bestaat. In Groot-Brittannië was de Grote Trap een broedvogel tot rond 1830. Daarna kwam de soort er af en toe voor als dwaalgast, met 59 vogels in de periode 1850-1900, tien in de periode 1900-1950 en 21 in de periode 1950-1987. In Engeland loopt sinds 2004 een omstreden herintroductieproject (<http://greatbustard.org/>). De soort stierf er uit in 1832 en bracht er voor het eerst weer jongen groot in 2009. Van de Engelse projectvogels - die alle van wingtags zijn voorzien - is bekend dat ze tot eind november rond Salisbury Plain (Wiltshire) blijven en dan gaan zwerven. Zo werden er in de winter van 2005-2006 minstens drie Engelse Grote Trappen in Frankrijk gezien (Van den Berg & Haas 2006). Wanneer de historische aantallen in de Lage Landen worden vergeleken met de schaarse gegevens uit Fenno-Scandinavië, blijkt dat het zwerfgedrag van Grote Trappen vooral wordt ingegeven door extreme weersomstandigheden die de vogels westwaarts drijven in de richting van een milder Noordzeeklimaat. Uit Denemarken, Zweden en Noorwegen liggen resp. 20, 9 en één geval(len) voor (pers. med. T. E. Ortvad, S.

Klein, M. Hellström & T.A. Olsen). Het enige Noorse geval dateert van 1761. In Finland zijn amper drie gevallen bekend, waarvan slechts één uit de twintigste eeuw (pers. med. A. Lehikoinen). Opmerkelijk is dat veel gevallen uit de noordelijke landen afkomstig zijn uit het voorjaar of de zomer, in tegenstelling tot de meerderheid van wintergevallen in de Lage Landen. Om het vermogen als dwaalgast van de Grote Trap te illustreren kan nog worden vermeld dat uit de 19de eeuw zelfs meerdere gevallen uit Malta bekend zijn (pers. med. J. Sultana).

In het begin van de 21ste eeuw telde de Europese populatie volgens BirdLife International (2004) nog 31.000-36.000 individuen. Volgens deze bron nam de populatie in de periode 1970-1990 af met >30%. Op het einde van de 20ste eeuw was het beeld variabel: de populaties in Spanje (ca. 23.000 exemplaren) en Hongarije (1.100-1.200 exemplaren) bleken stabiel, terwijl de Russische populatie (5.500-8.000 exemplaren) toenam. In heel wat andere landen zijn de populaties verdwenen of sterk afgenomen. Vooral in de landen waarvan wordt vermoed dat ze fungeerden als brongebied voor de Grote Trappen die sporadisch als dwaalgast in ons land opdoken, gingen de aantallen er drastisch op achteruit. Zo werd de Duitse populatie in 1995-1999 nog op slechts 73-95 vogels geschat (BirdLife International 2004). In enkele landen is er sprake van een reële toename als gevolg van gerichte beschermingsmaatregelen. De Spaanse en Russische populaties (samen goed voor ruim 75% van de wereldpopulatie) worden geraamd op resp. 29.400-34.400 (periode 2004-2010) en 8.000-12.000 vogels (periode 1995-2005). Bemoedigend zijn de verhoogde schattingen voor Hongarije (1.413-1.528 vogels in 2009), Oostenrijk (199-216 vogels in 2009) en Duitsland (114-116 vogels in 2009) (Palacin & Alonso 2010). De Duitse populatie bestaat momenteel vrijwel helemaal uit vogels die in gevangenschap werden grootgebracht en vrijgelaten (<http://www.grosstrappen.de/index.htm>). Deze vogels zijn vaak tam en komen zelfs uit de hand eten (pers. med. P. Barthel).

Nog een etymologische weet. De Franse genusnaam *Outarde* vindt zijn oorsprong in het Latijnse *avis tarda* wat zoveel betekent als 'trage vogel'. Het Nederlandse Trap zou dan weer verwant zijn met het Pools en Tsjechische 'drop', wat vermoedelijk zoveel betekent als 'statige loop' (Eigenhuis 2004). De naamgeving is dus in hoofdzaak gebaseerd op de trage doch statige manier waarop deze imposante vogel zich voortbeweegt.

Wouter Faveyts (BAHC)

Dankwoord

Hartelijk dank aan de volgende personen die informatie aanleverden over de status van de Grote Trap in hun land: Joe Sultana (Malta), Patric Lorgé (Luxemburg), Magnus Hellström (Zweden), Troels Eske Ortvad en Sebastian Klein (Denemarken), Tor A. Olsen (Noorwegen), Aleksii Lehtikoinen (Finland), Peter Barthel (Duitsland), Adam Rowlands (Groot-Brittannië) en Tadeusz Stawarczyk (Polen). Gunter De Smet wordt bedankt voor het toesturen van interessante info uit zijn niet-gepubliceerde lijst van de Belgische vogels. René-Marie Lafontiane zorgde voor de fotoscans uit De *Giervalk* van de Grote

Trappen van Beigem. Een hartelijk woord van dank aan Anton Eryvynck (Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed), Baudouin Van den Abeele (Université catholique de Louvain) en Wim Van Neer (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) voor de zoektocht naar archeologische vondsten van Grote Trappen in België. Kinie Esser (Archeoplan Eco, Delft) leverde info aan over de onopgelooste beendervondst van Haarlem. Guido Doms en Johan Helpers worden bedankt voor het doorspelen van hun waarnemingen. Zonder hen hadden velen deze Grote Trap niet te zien gekregen. Ook een dank

aan alle fotografen die deze waarneming documenteerden en aan alle waarnemers die (in grote getale) hun waarnemingen doorgaven op www.waarnemingen.be.

Dominique Verbelen*,
Torrekensstraat 41, B-9820 Munte,
dominique.verbelen@natuurpunt.be

Wouter Faveyts (BAHC),
Watermuntweg 10
B-9820 Merelbeke
wouter.faveyts@telenet.be

* Correspondierend auteur

Referenties

- Alonso J.C., M. Magaña, C.A. Martín, C. Palacín & J.A. Alonso 2006. Field determination of age in male Great Bustards (*Otis tarda*) in spring. *European Journal of Wildlife Research* (2006) 52: 43-4.
- BirdLife International. 2004. *Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status*. Cambridge, UK. BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 12)
- Camerlinckx, R. 1998. Over zwem- en stepevogels. De gans van Sintveerle. *De Veerle* 2 (A): 5-8
- Cramp S & KEL Simmons (eds) (1980) *The Birds of the Western Palearctic*, vol. 2. Oxford University Press, Oxford
- Degraeve, P. 1998. De 'wonderbaarlijke' Sintveerle. *De Veerle* 2 (C): 1-5
- Desmet G. 2004. *Voorlopige Lijst van Belgische Vogels*. Niet gepubliceerd
- Ebels E., J. Jacobs & M. Hoekstein, 2011. Mobiele Grote Trap als kerstverassing. *Dutch Birding* 33 (1): 71-73.
- Eigenhuis K.J. 2004. *Verklarend en etymologisch woordenboek van de Nederlandse vogelnamen*. Stichting Dutch Birding Association, Amsterdam.
- Esser E. (red.) 1994. *Huis ter Kleef. Biologisch-archeologisch onderzoek Gracht en Koker SS, Ossicle 4*. Intern rapport, Archeoplan Eco, Delft
- Joiris C., A. Rappe & P. Devillers 1963. Observation de l'Outarde babue *Otis tarda* Linné en Belgique pendant l'hiver 1962-1963. *Gerfaut* 53: 323-333
- Palacín C. & J.C. Alonso 2008. The World Status and population trends of the Great Bustard (*Otis tarda*): 2010 update. 2010. *Chinese Birds*. 1(2) 141-147
- Van den Berg A.B. 1979. Tamme Grote Trappen *Otis tarda* in Nederland en België. *Dutch Birding*. 1(2-3): 54 (<http://www.dutchbirding.nl/content/journal/pdf/1979-2-3.pdf>)
- Van den Berg A.B. & C. Bosman 1999. *Zeldzame vogels in Nederland*. GMB Uitgeverij, Haarlem.
- Van den Berg A.B. & M. Haas 2006. WP reports. *Dutch Birding* 28(1): 42.
- Van der Vliet R.E., J. van der Laan & CDNA. 2005. Rare birds in the Netherlands in 2004. *Dutch Birding*. 27(6): 367-394
- Van IJzendoorn E. 1979. Grote Trappen *Otis tarda* in Nederland en België in winter van 1978/79. *Dutch Birding*. 1(2-3): 51 (<http://www.dutchbirding.nl/content/journal/pdf/1979-2-3.pdf>)

Samenvatting – Abstract - Résumé

Op 24 december 2010 werd in Groesbeek (Nederland) een immatuur mannetje Grote Trap ontdekt. Na een korte tussenstop in Noord-Brabant en Zeeland (Nederland) op kerstdag, werd dezelfde (ongeringde) vogel op 27 december opnieuw gelokaliseerd op een rapenveld in Denderbelle (Oost-Vlaanderen). De Grote Trap bleef tot 4 maart aanwezig in de regio. Dit is de eerste waarneming van deze soort in België sinds de laatste mini-influx in 1987. In de winter 2010-2011 werden ook in Polen en Duitsland een aantal exemplaren opgemerkt ver ten westen van het normale verspreidingsgebied. Het gros van deze vogels was geringd en/of gezenoerd. Vermoedelijk zijn deze afkomstig van het Duitse reïntroductieproject. In het artikel wordt ingegaan op het historisch voorkomen van de soort in België en wordt de status in Europa toegelicht. Ook de etymologie van de soortnaam en een mogelijke, niet eerder gepubliceerde beendervondst uit Nederland wordt kort besproken.

Observant reader of Het Laatste Nieuws discovers Great Bustard

On 24th December 2010 an immature male Great Bustard *Otis tarda* was discovered in Groesbeek (The Netherlands). After a short stop in Noord-Brabant and Zeeland (The Netherlands) on Christmas Day, the same (unringed) bird was located again on 27th December in a turnip field in Denderbelle (Oost-Vlaanderen). The Great Bustard remained in the region until 4th March. This is the first record of this species in Belgium since the last mini-influx in 1987. In the winter 2010-2011 a number of individuals were

also reported in Poland and Germany much further West of their usual range. The majority of these birds were ringed and/or fitted with transmitters. Probably they originate from the German re-introduction project. In this article the historical occurrence of this species in Belgium is documented and also its status in Europe and a previously unpublished archaeological finding of a vertebra in the Netherlands.

Un lecteur attentif du Laatste Nieuws découvre une Grande Outarde

Le 24 décembre 2010, un mâle immature de la Grande Outarde *Otis tarda* a été découvert à Groesbeek (Pays-Bas). Après une brève escale dans le Brabant-Septentrional et en Zélande (Pays-Bas) le jour de Noël, le même individu (non bagué) a été à nouveau localisé le 27 décembre dans un champ de navets à Denderbelle (Flandre-Orientale). La Grande Outarde resta jusqu'au 4 mars dans la région. C'est la première observation de cette espèce en Belgique depuis le mini-afflux en 1987. Pendant l'hiver 2010-2011, un certain nombre d'individus ont été observés en Pologne et en Allemagne loin à l'ouest de la région de distribution normale. La plupart de ces oiseaux étaient bagués ou équipés d'un émetteur. On peut supposer qu'ils sont originaires d'un projet de réintroduction allemand. L'article discute de la présence historique de l'espèce en Belgique et le statut en Europe. L'étymologie du nom et quelques trouvailles d'ossements aux Pays-Bas sont discutées.